

20.2.2019

EOAK/370/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen

OIKEUSASIAMIES SELVITTI VALTAKUNNALLISESTI T3-LÄÄKKEEN SAAMISTA SAIRAALAHOIDON AIKANA

1 KIRJOITUKSENNE

Arvostelitte sitä, että Suomen sairaaloissa ei käsityksenne mukaan anneta sairaalahoitoon joutuneille T3-kilpirauhaslääkettä, vaan potilaita kehoitetaan ottamaan omat lääkkeet mukaan sairaalaan. Näin menettelemällä asetetaan tämä potilasryhmä eriarvoiseen asemaan. Kerroitte kokeneenne tämän omakohtaisesti Satakunnan keskussairaalassa ja Turun yliopistollisessa keskussairaalassa hoidossa ollessanne.

2 SELVITYS

Kantelunne johdosta hankittiin seuraava selvitys (liitteenä):

- 1) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausunto 21.9.2018,
- 2) Satakunnan sairaanhoitopiirin johtajaylilääkärin - - - lausunto 31.5.2018, johon liittyivät osastonylilääkäri, endokrinologian erikoislääkärin - - - selvitys 25.5.2018 ja sairaala-apteekkarin - - - selvitys 18.5.2018,
- 3) Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin johtajaylilääkärin - - - lausunto 11.6.2018, johon liittyi medisiinisen toimialueen toimialajohtajan - - - selvitys,
- 4) Pirkanmaan sairaanhoitopiirin johtajaylilääkärin - - - lausunto 18.6.2018, johon liittyi osastonylilääkärin - - - selvitys 29.5.2018,
- 5) Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin vs. johtajaylilääkärin - - - lausunto 18.6.2018, johon liittyivät vatsakeskuksen hallinnollisen ylilääkärin - - - selvitys 14.6.2018 ja endokrinologian ylilääkärin - - - selvitys 8.6.2018,
- 6) Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin vs. johtajaylilääkärin - - - lausunto 3.7.2018, johon liittyivät medisiinisen tulosalueen johtajan - - - selvitys 3.7.2018 ja endokrinologian toimialuejohtajan - - - selvitys 28.6.2018 sekä
- 7) Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin johtajaylilääkärin - - - lausunto 29.8.2018, johon liittyi endokrinologian ja kliinisen ravitsemuksen palvelulinjajohtajan - - - selvitys 29.8.2018.

Asiakirjoista ilmenee muun muassa seuraavaa.

Sairaanhoitopiirien selvitykset

Satakunnan sairaanhoitopiirissä erityislupallinen lääke hankitaan osastohoidossa olevalle potilaalle, jos se katsotaan potilaan hoidon kannalta tärkeäksi. Sairaala-apteekki hankkii noin 150 erityislupaa vuodessa. Liotyroniini-valmisteita on toimitettu sairaala-apteekista sekä tabletteina että suonensisäisenä valmisteena.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä T3-lääkitys jatkuu sairaalassa keskeytyksettä sairaalan antamilla lääkkeillä.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä on saatavana noin 400 erityisluvallista. Sairaalahoidon aikana ei käytetä potilaan omia lääkkeitä. Jos potilas joutuu käyttämään omia lääkkeitään esimerkiksi saatavuusongelman vuoksi, sairaala korvaa ne siltä osin potilaalle. Sairaanhoitopiirin selvityksessä mainituille T3-lääkkeille haetaan vuodeksi erityislupa, eikä T3-lääkityksiä keskeytetä paitsi, jos keskeytykselle on peruste potilaan äkillisesti alkaneen sairaustilan vuoksi. Ratkaisu T3-lääkityksen keskeytyksestä tehdään aina yksilötasolla erikseen harkiten.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä T3-lääkitys on saatavilla sairaala-apteekista erityisluvallisena suun kautta otettavana tai suonensisäisenä valmisteena. Siten T3-lääkitys voidaan toteuttaa sairaalahoidon aikana keskeytyksettä sairaalan antamilla lääkkeillä.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä on saatavilla T3-lääkkeistä Liothyroninia. Muita valmisteita saadaan noin vuorokauden viiveellä. Kaikkien potilaiden kohdalla sairaalahoidon aikana pitkäaikainen lääkitys pyritään toteuttamaan potilaalle samoilla lääkeaineilla kuin kotona, ja lääkkeet annetaan sairaalasta.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä lääkitysvaihdot perustuvat aina yksittäisen potilaan tilanteen lääketieteelliseen arviointiin. Jos potilas haluaa jatkaa T3-hoitoa, sitä yleensä myös jatketaan.

Valviran lausunnon johtopäätös

Valvira ei ole voinut saamansa selvityksen perusteella todeta, että Satakunnan, Varsinais-Suomen, Pirkanmaan, Helsingin ja Uudenmaan, Pohjois-Pohjanmaan tai Pohjois-Savon sairaanhoitopiireissä sairaalahoitoon otettujen potilaiden T3-lääkityksen annostelun periaatteissa tai lääkkeiden hankinnassa olisi lainvastaisia käytäntöjä tai laiminlyöntejä.

3 RATKAISU

Asianne esiteltiin apulaisoikeusasiamiehen sijaiselle Mikko Sarjalle. Hänen pyynnöstään ilmoitan Teille seuraavaa.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 68 §:n mukaan laitoshoidon aikana potilaalle annettavat lääkkeet kuuluvat hoitoa antavan yksikön vastuulle.

Terveydenhuoltolain esitöissä (HE 90/2010) todetaan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa seuraavaa:

”Laitoshoitoon sisältyvät kaikki tutkimuksessa ja hoidossa käytettävät lääkkeet. Potilasta ei voi velvoittaa käyttämään omia lääkkeitä lyhyessäkin laitoshoidossa, koska potilaalta perittävään hoitomaksuun sisältyy myös lääkehoito. Tämä merkitsee, että laitoksen on hankittava kaikki hoidossa tarvittavat lääkkeet eikä potilasta tule pyytää hankkimaan lääkkeitä apteekista hoitojaksoa varten. Elleivät laitoshoidossa olevan potilaan tarvitsemat lääkkeet sisälly laitoksen tavanomaiseen lääkevalikoimaan, laitoksen tulee hankkia lääkkeitä tai hoidossa tulee lääkärin harkinnan mukaan käyttää muuta potilaalle soveltuvaa lääkitystä.

Poikkeuksellisesti potilaan näin toivoessa ja laitoksen lääkärin määräyksellä voidaan lyhytaikaisessa laitoshoidossa väliaikaisesti käyttää potilaan vakinaisia omia lääkkeitä, kunnes laitos pystyy hankkimaan potilaalle soveltuvia lääkevalmisteita. Jos potilas ei suostu käyttämään laitoksen lääkevalikoimaan kuuluvaa, hänelle soveltuvaa lääkettä ja lääkehoito kuitenkin on tarpeellinen, tulee hoitavan lääkärin kertoa potilaalle rinnakkaisvalmisteiden eroista. Ellei potilas tämän jälkeenkään halua laitoksesta annettavaa lääkettä, tulee hänelle todeta, että hän joutuu kustantamaan kyseisen lääkehoidon kokonaan itse, koska lääkekustannuksia ei korvata sairausvakuutuksesta laitoshoidon ajalta.

Potilasturvallisuuden varmistamiseksi potilaan omien lääkkeiden säilyttämisessä ja annostelussa tulee noudattaa samoja menettelyitä kuin muiden laitoksessa käytettävien lääkkeiden. Potilaan omia lääkkeitä ei kuitenkaan saa säilyttää yhdessä laitoksen lääkkeiden kanssa.”

Sairaanhoitopiireiltä saadun selvityksen ja Valviran lausunnon perusteella apulaisoikeusasiamiehen sijainen ei voinut todeta asiassa oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä. Siksi kantelunne ei johtanut hänen toimenpiteisiinsä.